

وزارة تعليمات عالي

رياست امور محصلان خصوصي

مؤسسة تعليمات عالي خصوصي تاج

معاونيت امور علمي

آمريت تحقيقات علمي

پاليسي اخلاقي تحقيقات علمي

مقدمه

یکی از رسالت مهم پوهنتونها و مؤسسات تحصیلات عالی، تولید و استفاده کاربردی از علم است. امنیت تولید علمی و حفظ و نگهداری این تولیدات، به اندازه زمینه سازی برای تولید آن مهمتر می باشد، بدین وسیله می توان از آسیب پذیری به اعتبار پوهنتونها و تولید کنندگان واقعی علم جلوگیری نمود.

رعایت اصول و رفتارهای اخلاقی در انجام و انتشار تحقیقات علمی، یکی از عوامل اصلی اعتماد به یافته هاست. نادیده گرفتن موازین اخلاقی در تحقیق، آگاهانه یا ناآگاهانه، موجب افت اعتبار علمی یافته های تحقیقی است و روند تولید علم را با مشکل مواجه می سازد. اگرچه رفتار اخلاقی در تحقیق، در قدم نخست به خود فرد، وجدان و باروهایش مربوط می شود. اگر چه مصادیق تخلفات تحقیقاتی در پوهنتونها و مؤسسات تحصیلات عالی کشور بیشتر می باشد، با این حال وجود یک پالیسی اخلاقی تحقیق ضروری به نظر می رسد.

مبانی پالیسی:

مبنای این پالیسی، پالیسی تحقیقات علمی وزارت تحصیلات عالی کشور می باشد.

اهداف پالیسی:

- تبیین اصول و خط مشی اساسی تحقیقات علمی در مؤسسه؛
- صیانت از مالکیت فکری و رعایت حقوق مادی محققان؛
- ارج نهادن به اصول اخلاقی علمی و پایبندی به آن در جامعه آکادمیک؛
- جلوگیری از تضعیف اعتبار علمی؛
- حراست از رعایت حقوق مؤلف، مصنف و مترجم.

سرقت علمی:

کاپی برداری کامل یا بخشی از یافته های تحقیقی یا محصولات علمی بدون استناد و ارجاع مناسب به صاحب اثر شامل:

- اقتباس نزدیک افکار و الفاظ نویسنده دیگر؛
- تناظر یک به یک در بیان اندیشه ها و شباهت های ساختاری در نوشتار؛
- استفاده کردن از نظریات یا کارکرد افراد دیگر و ارائه آن به عنوان کار خود بدون ذکر نام و یا دادن اعتبار به آنها؛
- استفاده یا تقلید از زبان، فکر و یا نوشته نویسنده دیگر و ارائه آن بنام خویش؛ بدون ایجاد تغییر و دخیل سازی صلاحیت علمی؛
- ترجمه کل یا بخشی از آثار دیگران بدون کسب اجازه از مبادی ذیربط و معرفی آن به عنوان یک پژوهش اصیل علمی؛
- برداشتن اصل یک مقاله و ثبت آن به نام خود در محل دیگر مانند ترجمه یک مقاله ISI و چاپ آن در مجلات علمی داخلی؛
- ارایه مقاله چاپ شده دیگران در سیمینارهای داخل و خارج کشور؛
- استفاده کامل مونوگراف و کتب چاپ شده دیگران بدون ارجاع به نویسندگان مقاله، مونوگراف، کتاب و یا اثر؛
- عدم رعایت تمام موازین اخلاقی مرتبط با منابع و آثار چاپی در هنگام استفاده از منابع و آثار چاپی در هنگام استفاده از منابع و آثار الکترونیکی.

مالکیت معنوی و مسؤلیت تحقیق انجام شده

- شرایط نویسنده: شخص نویسنده (یا یکی از نویسندگان) تحقیق (طرح تحقیقی، مقاله، کتاب و ...) خواهد بود که دست کم مشمول یکی از موارد زیر باشد:
- سهم قابل توجهی در الف) ارائه ایده تحقیقی یا طراحی مطالعه، ب) جمع آوری داده ها، ج) تحلیل و تفسیر داشته باشد.
 - در نوشتن پیش نویس مقاله و اصل آن، یا مرور نقادانه ای آن که منجر به اصلاح محتوای علمی مقاله می گردد، نقش داشته باشد.
 - مقاله نهایی را مطالعه و تأیید کرده باشد.
 - فردی که بیشترین سهم را در انجام تحقیق داشته باشد، نویسنده اول خواهد بود.

- نام تمام اشخاصی که معیارهای نویسندگی مقاله را دارند، باید به عنوان نویسنده در بخش نویسندگان مقاله آورده شود؛ حتی اگر همکاری آنها با آن مرکز یا تیم تحقیقی به هر علتی قطع شده باشد.

مسئولیت نویسندگان مقاله در باره محتوای مقاله: تمامی نویسندگان باید مسئولیت محتوای مقاله در باره نکات زیر را بپذیرند:

- صحت مطالب مندرج در مقاله.
- پایبندی به راهنمایی‌های اخلاق در تحقیق.
- توافق در مورد ترتیب اسامی براساس سهم هر یک از نویسندگان در نگارش مقاله و مشارکت خلاقانه آنها باشد، نه براساس جایگاه یا سوابق افراد.

مصادیق تخلفات تحقیقاتی

الف) سوء رفتارهای تحقیقی

۱. عدم داشتن تخصص و صلاحیت علمی در موضوع مورد تحقیق؛
۲. عدم مراعات صداقت در ارائه گزارش کارهای علمی خود برای کسب امتیازات علمی و اداری و ترفیع و ارتقاء؛
۳. جانبداری در فرایند انجام تحقیق با دخالت دادن پیش فرض ها و تمایلات خود، دیگران یا مؤسسه‌ای سفارش دهنده تحقیق؛
۴. عدم ارائه نتایج واقعی تحقیق به دلیل ترس و تأثیر فشارها و جهت گیری‌ها پیرامون پژوهشگر؛
۵. ابهام و عدم دقت در تدوین گزارش تحقیق با روشن و شفاف نبودن مرز بین دستاوردهای علمی پژوهشگر و یافته های گرفته شده از کار دیگران؛
۶. تعصب، حسادت، کینه و خشم، غرض ورزی عاطفی، توهین و جسارت به دیگران؛
۷. عدم رعایت منافع ملی در تمام مراحل انجام تحقیق؛
۸. هر گونه حذف و تغییر در نشانی اصلی نویسنده یا نویسندگان مقالات علمی؛
۹. عدم استفاده از واژه های متناسب با کار انجام شده مانند ترجمه، تألیف، تصنیف و تحقیق.

ب) عدم تعهد و مسئولیت نسبت به ذینفعان

۱. عدم رعایت منافع ذینفعان در تمام مراحل تحقیق

۲. انتساب غیر واقعی تحقیق به افراد فاقد هویت واقعی و فرد یا افرادی که هیچ نقشی در تحقیق ندارند و حذف مؤلف حقیقی (فرد یا افرادی که نقش به سزایی در جنبه های علمی تحقیق داشته اند) از فهرست نویسندگان.
۳. در تمامی کارهای نوشتاری مشارکتی، باید نام تمام کسانی که در انجام تحقیق، جمع آوری داده ها مانند آن مشارکت علمی داشته اند به عنوان مؤلف ذکر شود. در صورت عدم رضایت آنان یک یا چند مؤلف مجاز به استفاده از داده های آنها نمی باشند.
۴. عدم رعایت ترتیب درج اسامی بر اساس سهم هر یک از نویسندگان در نگارش تحقیق و مشارکت خلاقانه آنها.
۵. سوء استفاده از منابع مالی تخصیص داده شده جهت انجام تحقیق.
۶. کتمان نتایج خاصی از تحقیق در مقابل دریافت وجوهی از متولیان تحقیق یا تهیه گزارشهای چندگانه که موجب مخدوش شدن نتایج تحقیق و سردرگمی خوانندگان شود.
۷. عدم اظهار اطلاعات مربوط به بودجه افراد و یا مؤسسات حمایت کننده و مرتبط با تحقیق و یا اظهارات غیر واقعی در این ارتباط.

ج) جعل داده‌ها:

۱. ساخت، ثبت و انتشار داده ها یا نتایج یک تحقیق یا محصول علمی به صورتی که تمام یا بخشی از داده ها یا نتایج مذکور اصلاً وجود نداشته یا غیر واقعی باشد.
۲. جابه جا کردن نتیجه های یک بررسی با نتیجه های بررسی دیگر.
۳. ساختن داده های غیر واقعی و یا دادن گزارش غیر واقعی یا ثبت غیر واقعی از آنچه رخ نداده است.
۴. ارائه اطلاعات ساختگی که در واقع هیچ اقدامی برای گردآوری آنها نشده است.

د) تحریف داده‌ها:

۱. دستکاری یا حذف عمدی کامل یا بخشی از داده ها، مراحل، روشها، تجهیزات و مواد مورد استفاده در مطالعه و تحقیق به صورتی که با داده یا یافته های واقعی متفاوت باشد.
۲. دستکاری نتیجه های بدست آمده از شبیه سازی یا آزمایش های تجربی.
۳. استفاده از نرم افزارهای مختلف برای ایجاد متغیرهای غیر واقعی مورد نظر در شکل ها، گراف ها و جداول.
۴. بیان ادعا یا پدیده که واقعی نباشد.

ح) انتشار مجدد:

۱. چاپ مجدد یک کتاب، مقاله و آثار ادبی و علمی یا بخش هایی از آنها که قبلاً در یک نشریه چاپی یا الکترونیکی به چاپ رسیده باشد.
۲. اگر نتایج یک تحقیق بصورت خلاصه در مجموعه مقالات یک کنفرانس علمی به چاپ رسیده باشد، ارسال آن، جهت بررسی و چاپ به صورت کامل در یک نشریه، بلامانع است.
۳. در صورتیکه نویسنده مقاله‌ای که در یک نشریه در دست بررسی برای انتشار است، تصمیم بگیرد، به هر دلیلی آن مقاله را برای نشریه دیگری ارسال نماید، باید ابتدا انصراف خود را از انتشار مقاله، به صورت کتبی به نشریه اول اعلام نماید. این کار، حداکثر تا پیش از اعلام پذیرش مقاله برای انتشار در نشریه اول امکان پذیر است.

تصویب شورای علمی:

پالسی اخلاقی تحقیقات علمی در جلسه شورای علمی مؤرخ ۳۰ / ۰۶ / ۱۴۰۰ قرائت و تائید گردید، فیصله درج پروتوکول شماره (۷) کتاب شورای علمی ثبت است.

